

ปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว¹

รุ่งทิพย์ รามาส²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา สภาพปัญหา ความหมายของการทารุณกรรมเด็ก แนวคิด สาเหตุ ผลกระทบ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว โดยวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและ ข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องใกล้ตัว ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวนับเป็นปัญหาที่สำคัญและยังจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และเป็นเหตุให้หลายครอบครัวต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไปอย่างไม่มีวันกลับ นอกจากนั้นยังทำให้อาณัติของชาติส่วนหนึ่งมีปมในใจติดตัวไปตลอดชีวิต ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งในสังคมของทุกประเทศทั่วโลกเลยก็ว่าได้ ซึ่งเด็กนั้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นประชากรที่จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต อย่างไรก็ตามภายใต้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยสัดส่วนของเด็กมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลจากอัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดต่ำลง ในขณะที่สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรเด็กประมาณหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของประชากรเด็กในปัจจุบันที่จะเป็นกำลังในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคต การพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพและการปกป้องคุ้มครองเด็กให้ปลอดภัยมีสวัสดิภาพความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมเป็นภาระหน้าที่สำคัญของทุกภาคส่วน การทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวนั้น จึงรวมไปถึงปัญหาการที่บิดามารดาทำโทษบุตรอย่างรุนแรงซึ่งเกิดขึ้นในสังคมโดยที่ได้ทราบจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ กรณีที่ปรากฏต่อสาธารณชนนั้นเป็นเพียงส่วนน้อย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กโดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวเป็นเรื่องที่มักถูกปิดบังเมื่อศึกษาโดยละเอียดแล้วมักพบว่าปัญหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมเกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานและวิธีการรุนแรงขึ้นอีกด้วย จากการติดตามมาเป็นไข้เตารีดนาบ จับหัวเด็กโขกกำแพง เป็นต้น

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑาพร วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และ รองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เห็นได้ว่าในประเทศไทย ปัญหาการทารุณกรรมเด็กเป็นเรื่องที่ได้มีการป้องกันในรูปแบบต่างๆ โดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่อาจจะขาดการมองปัญหาแบบองค์รวม เนื่องจากเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เกี่ยวพันกับหลายหน่วยงานที่มีโครงสร้างและภารกิจแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามปัญหาการทารุณกรรมเด็ก ก็ได้รับความเอาใจใส่มากขึ้นเป็นลำดับ เป็นปัญหาที่เริ่มจะมีการยอมรับมากขึ้นว่าเป็นปัญหาสำคัญของ สังคมและรัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ และประเทศไทยก็จำเป็นต้องลงทุนในทุกขั้นตอนของ กระบวนการคุ้มครองเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพบริการ การจัดให้มีกลไกคุ้มครองเด็กในระดับ ท้องถิ่น หรือการจ้างและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านนี้มากขึ้น แนวทางดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริม สุขภาวะให้แก่เด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการรับรองว่าเด็กและคนหนุ่มสาวในประเทศไทยมีสิทธิได้รับ การปกป้องคุ้มครองจากการความรุนแรง การล่วงละเมิด การแสวงประโยชน์ การทอดทิ้ง ตามอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็กอย่างแท้จริง ปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลใน ครอบครัวนั้น จึงเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมต้องดำเนินการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือเด็กที่ถูกล่วงละเมิด สิทธิดังกล่าว โดยเด็กนั้นมักเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอันทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เนื่องจากปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว โดยผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันซึ่งแตกต่างจากการกระทำความรุนแรงระหว่างบุคคล ธรรมดาโดยทั่วไป คดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นคดีที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนกว่า คดีอาญาทั่วไป เพราะคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวแตกต่าง จากการทำร้ายร่างกายในคดีอาญาปกติ การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาทั่วไปที่มุ่งการ ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเดียว จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งมีวิธีการในการดำเนินคดีต่างหาก โดยหวังให้ผู้กระทำผิดกลับตัวและยับยั้งการ กระทำผิดซ้ำ รวมถึงเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในครอบครัว จึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะ แต่การนำกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีข้อขัดข้องที่ ควรศึกษาเพื่อปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงเห็นถึงปัญหาดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการกำหนดการกระทำทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้นได้ กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้ดังนี้

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ วางหลักไว้ว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การ กระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่ น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจ ครอบครัวผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่าง หนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

2) ปัญหาการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้นได้กำหนดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว ดังนี้

มาตรา 6 และ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อ 7 กำหนดหลักเกณฑ์ในการค้นหาและช่วยเหลือบุคคลที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวซึ่งรวมถึงเด็กไว้กว้างกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

3) ปัญหาการปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวเท่าที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว อย่างไรก็ตาม เรื่องครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องระวังในการแทรกแซงสถาบันครอบครัว เพราะอาจกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวได้ มาตรการคุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดีในการแก้ไขปัญหาเด็กซึ่งถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว

สภาพปัญหาดังกล่าวจึงควรอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุ ผลกระทบ และข้อขัดข้องที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อจะได้หาแนวทางในการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือเด็กจากปัญหาดังกล่าวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กตามหลักสากล

จากการศึกษาปัญหากฎหมายการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นการให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวมากขึ้น แต่ก็ยังมีความไม่ชัดเจนในบางประการและอาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมายได้ จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในบางส่วนเพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจน และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) การกำหนดค่านิยมของกระทำทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว

คำว่า “การกระทำใดๆโดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพหรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ” และ “ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ”

ตามมาตรา 3 ควรจะมีการตีความการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

(1) การทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย เป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย โดยทำให้เกิดรอยฟกช้ำดำเขียว รอยแตกของผิวหนัง หรือบวมพองของผิวหนัง อาจใช้มือ เท้า หรือวัตถุที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ เช่น ไม้ขนาดใหญ่นู๋ บุหรี่ เทารีด น้ำร้อน เป็นต้น รวมถึงการกระทำโดยละเว้นการที่จกต้องกระทำจนเกิดอันตรายแก่ร่างกาย

(2) การทำให้เกิดอันตรายต่อจิตใจ เป็นการแสดงออกทางวาจาหรือกิริยาท่าทาง ที่กระทำสม่าเสมอและต่อเนื่อง มีทั้งการกระทำและละเว้นการกระทำ โดยมีลักษณะเป็นการคุกคามข่มขู่ การทำให้กลัวว่าจะทำให้เกิดอันตราย การทำให้ทรัพย์สินหรือสัตว์ของบุคคลอีกคนหนึ่งเสียหายมีพฤติกรรมที่ก่อความรังควาญ

(3) การทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ เป็นการทอดทิ้งหรือละเลยไม่เอาใจใส่ในการเลี้ยงดู ไม่สนใจในการดูแลสุขภาพอนามัย ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับบุคคลที่ไร้ความสามารถซึ่งต้องการการดูแล โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ “การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ” เป็นการแสดงเจตนาประสงค์ต่อผล ส่วน “การกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ” เป็นการแสดงเจตนาเล็งเห็นผลแม้ยังไม่มี ความเสียหายเกิดขึ้นก็มีความผิดแล้ว โดยการทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ควรให้แพทย์เข้ามาวิเคราะห์และมีรายงานว่ามีอาการและเกิด ความกระทบกระเทือนทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพเพียงใด ซึ่งเป็นส่วนช่วยในดำเนินคดีได้เป็นอย่างมาก การกระทำนั้นจะเข้าข่ายเป็นความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ และการกระทำที่เป็น “การใช้ อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ” นั้น ควรจะตีความว่า เป็นการใช้อำนาจที่ตัวเองมีอยู่ในครอบครัวไปบังคับให้คนอื่นต้องไปทำอะไรก็ตามโดยที่ไม่ถูกต้องหรือฝืนใจผู้ถูกกระทำ

นอกจากนี้ กระบวนการเลี้ยงดูและการปฏิบัติต่อเด็กในแต่ละประเพณีแห่งท้องถิ่นหรือศาสนา แตกต่างกัน การจะพิจารณาว่าพฤติกรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ นั้น ต้องคำนึงถึงจารีตประเพณีและศาสนาของแต่ละท้องถิ่นด้วย การกระทำหนึ่งอาจเป็นความรุนแรงใน สังคมหนึ่ง แต่ในอีกสังคมหนึ่งการกระทำนั้นอาจเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ส่วนการทำโทษเด็กเมื่อเด็กทำผิดหาก เป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุก็ไม่ควรถือว่าเป็นการกระทำรุนแรง เนื่องจากสังคมไทยยอมรับการ อบรมสั่งสอนเด็กด้วยการลงโทษมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากบางประเทศที่ไม่ยอมรับการทำ โทษบุตรด้วยการตี โดยถือว่าการทำโทษบุตรโดยการตีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย การจะนำหลักกฎหมายของ ต่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวมาใช้กับ ประเทศไทยก็ควรมีการปรับให้เข้ากับวัฒนธรรม จารีตประเพณีของสังคมไทย มิเช่นนั้นแล้วก็จะเป็นการ แทรกแซงสถาบันครอบครัวจนเกินไปและส่งผลกระทบต่อระบบครอบครัวไทย ดังนั้นพ.ร.บ. คุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ควรเพิ่มเติมข้อยกเว้นว่า “ความรุนแรงใน ครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือ

กระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการไม่กระทำการหรือ ยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่รวมถึงการกระทำโดยประมาทหรือการกระทำเพื่อการ อบรมสั่งสอนเด็กที่พอสมควรแก่เหตุ

2) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างรุนแรงโดยบุคคล ในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคกำหนด วิธีปฏิบัติให้ชัดเจนไม่ให้มีช่องว่างตามกฎหมาย และคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่อยู่ในเคสสถานมิให้ ต้องมีความผิดฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ทั้งที่ผู้ที่อยู่ในเคสสถานมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยและครอบครอง เคสสถานโดยปกติสุข จึงควรกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปช่วยเหลือเด็กขอหมายค้นจากศาลก่อน ในแต่กรณีที่ไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งหน้า และให้เข้าไปในเคสสถานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีฉุกเฉิน เร่งด่วน รวมทั้งการเข้าไปในเคสสถานในเวลากลางคืนก็ควรเข้าไปในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนเท่านั้น เนื่องจาก การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวยังไม่มีคำแนะนำว่าการกระทำรุนแรงเกิดขึ้นจริง หรือไม่ และพนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจไม่ได้เห็นขณะกระทำผิด จึงควรให้ศาลได้ทำการไต่สวนก่อนว่ามีการ กระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ โดยอาจกำหนดในมาตรา 6 วรรคสอง ว่า “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็น การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอหมายค้น จากศาลเพื่อเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เว้นแต่มี พดุลติการณ์เร่งด่วนจำต้องช่วยเหลือหากล่าช้าอาจเกิดอันตรายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือค้นในเวลากลางคืนและสอบถามผู้กระทำความ รุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานทีนั้นเกี่ยวกับการ กระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษา จากแพทย์และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีครอบครัว ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้”

ส่วนระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 เพื่อ สนับสนุนการดำเนินการตามมาตรา 6 ก็ควรกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้อง กับมาตรา 6 ดังนี้

ข้อ 7 “กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้ง หรือรายงานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือ เป็นผู้พบเห็นหรือประสบพบพดุลติการณ์ที่น่าเชื่อว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ขอหมายค้นจากศาลเพื่อเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เพื่อ

ดำเนินการยุติการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังขัดขืนอยู่อีกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ให้แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ นั้น เพื่อยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป และแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไป

ถ้าเจ้าของหรือผู้อยู่ในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ออกมาพบหรือไม่สามารถเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้นได้ ให้ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เพื่อเข้าไปช่วยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว”

การขอหมายค้นจากศาลเพื่อเข้าไปช่วยเด็กเป็นการให้อำนาจศาล ได้ส่วนตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นหรือไม่เพื่อเป็นการจำกัดดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถาน และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ที่อยู่ในเคสสถานมิให้ถูกรบกวนจนเกินสมควร แต่หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคสสถาน โดยไม่ต้องมีหมายค้นเพื่อให้ให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างรวดเร็ว

3) การปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 และ 11 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10 และ 11 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และศาลในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว แต่การออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ไม่มีขอบเขตว่าจะใช้มาตรการใดได้บ้าง หรือมีหลักเกณฑ์ในการออกมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างไร หรือมีระยะเวลาหรือข้อจำกัดเพียงใด อาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย และเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของผู้กระทำความรุนแรงเกินสมควร จึงควรมีหลักการในการพิจารณาออกมาตรการและขอบเขตของมาตรการที่ชัดเจน โดยควรกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลสามารถออกคำสั่งได้ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ระยะเวลา และข้อจำกัด ซึ่งเป็นรายละเอียดไว้ในระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 โดยควรกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นและมีแนวโน้มว่าผู้กระทำรุนแรงจะกระทำอีก โดยให้มีอำนาจออกคำสั่ง ดังนี้

- (1) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงกระทำรุนแรงกับบุคคลในครอบครัว
- (2) ห้ามปล่อยให้เด็กตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความรุนแรงในครอบครัว
- (3) ห้ามเข้าใกล้เคหาสถานที่ถูกกระทำรุนแรงอยู่อาศัย หรือสถานที่ที่กำหนดตามระยะห่างและภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (4) ห้ามเข้าใกล้ผู้ถูกกระทำรุนแรงตามระยะห่างและภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (5) ห้ามติดต่อหรือพยายามติดต่อกับผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (6) ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดใช้หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัว
- (7) ห้ามทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือสัตว์ของผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง
- (8) ห้ามรบกวน ก่อความ รังความผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว

ส่วนการพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้นควรกำหนดวิธีการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ชัดเจน โดยควรกำหนดในมาตรา 11 วรรคหนึ่งและวรรคสองว่า “ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เมื่อศาลได้สวนพยานทั้งสองฝ่ายแล้ว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนหากไม่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์โดยเร็ว อาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถูกกระทำรุนแรงได้ ให้ศาลมีอำนาจได้ให้ศาลมีอำนาจได้สวนพยานฝ่ายเดียวแล้วออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ และหลังจากนั้นให้ศาลได้สวนพยานทั้งสองฝ่ายเพื่อพิจารณาคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อีกครั้งหนึ่ง”

การให้ศาลได้สวนพยานทั้งสองฝ่ายก่อนออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงได้ชี้แจง ถัดค้าน เสนอพยานหลักฐานฝ่ายของตนและในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนหากไม่ออกคำสั่งโดยเร็ว อาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถูกกระทำรุนแรงได้ก็ให้ศาลมีอำนาจได้สวนพยานฝ่ายเดียวและออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำรุนแรงอย่างรวดเร็ว และหลังจากนั้นก็ให้ได้สวนคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่ง

เอกสารอ้างอิง

นางวดี พักคง, มาตรการคุ้มครองเด็กที่ถูกทำร้ายโดยบุคคลในครอบครัว วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

พรรณี สุภัทรพันธุ์, นโยบายและมาตรการของรัฐในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการทารุณกรรมจากบุคคลในครอบครัว (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้าฯ 2542).

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “มาตรการป้องกันทารุณกรรมเด็กที่สังคมได้คาดหวัง,” บทบัณฑิตย์ (1 มกราคม 2532).

วิชา มหาคุณ และ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบของเด็กถูกระงับการทำธุรกรรม: มาตรการป้องกันแก้ไข ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนที่เคยต้องคดี, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมสวัสดิการเด็กในประเทศไทย, 2533).
